

BESTUURS VERSLAG 2022

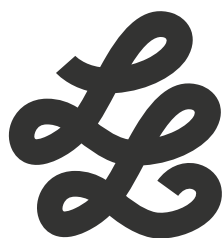

HET LAAGLAND
theater waar je van groeit

INHOUDSOPGAVE

1	Doelstelling, Bestuur & De Codes	5
2	Toelichting exploitatieresultaat en financiële positie	10
3	Publieksbereik	15
4	Kwalitatieve beschrijving van onze activiteiten	22
5	Talentontwikkeling & nieuwe makers	32
6	Verslag Raad van Toezicht	36

VOOR WOORD

VRAAG AAN ChatGPT

Wat was 2022 voor theatergezelschap Het Laagland voor een jaar?

ANTWOORD

'Als AI-taalmodel heb ik geen directe toegang tot de meest recente informatie over Het Laagland theatergezelschap en zijn activiteiten in 2022. Echter kan ik u vertellen dat Het Laagland een Nederlands jeugdtheatergezelschap is dat bekend staat om zijn innovatieve en multidisciplinaire aanpak van theaterproducties voor kinderen en jongeren.

In normale omstandigheden zou Het Laagland in 2022 verschillende theaterproducties hebben georganiseerd voor een jong publiek, zoals ze gewoonlijk doen. Het is echter mogelijk dat ze te maken hebben gehad met beperkingen en uitdagingen als gevolg van de COVID-19-pandemie, net als veel andere culturele instellingen en theatergezelschappen over de hele wereld.

Het beste kunt u voor meer informatie over Het Laagland en hun activiteiten in 2022 hun website bezoeken of contact met hen opnemen.'

**Of beter nog:
dit bestuursverslag lezen.**

Sittard-Geleen, 26 april 2023

Inez Derksen
artistiek directeur

Simone Mager
algemeen directeur

1

**DOELSTELLING,
BESTUUR
&
DE CODES**

De doelstelling van Het Laagland is – zoals in onze statuten verwoord staat – de productie van theatervoorstellingen, voornamelijk gericht op jeugd en jongeren en alle bijbehorende werkzaamheden om dit artistieke werk te vertonen, onderwijzen, publiceren of ten gehore te brengen.

Het Laagland heeft in 2022 zeker goed van zich laten horen. Ondanks de gemankeerde start met opnieuw een lockdown en opschorting van de tournee van *Kannenvoer*, zijn we zoals bedoeld actief geweest in theaterzalen door Nederland en België, op festivals, in klaslokalen door heel Limburg én in de wijk. De Laagland-agenda was in 2022 meer dan goed gevuld met een uiteenlopend pallet aan activiteiten. De eerste helft van 2022 bestond voornamelijk uit het doorspelen van voor seizoen 2021/2022 aangemaakte titels, waar vanaf september 2022 juist volop nieuwe producties het licht zagen. Deels door de keuze om projecten uit eerdere seizoenen die door covid geen doorgang konden vinden, zoals *Wil je een Snoepje?* en *In je Smoel* in 2022 alsnog te realiseren. Maar ook door de versteviging van onze maatschappelijke werking middels verdieping van het traject *ZuidZone* in de wijk Geleen-Zuid en per september 2022 het nieuwe sociaal-artistieke project *Artist in School* op een middelbare school in diezelfde wijk. Waar *ZuidZone* zich richt op versterking van de leefbaarheid en sociale cohesie van een flatgemeenschap, richt *Artist in School* zich op versterking van het mentaal welbevinden van de leerlingen van het Graaf Huyn College.

TOEPASSING VAN DE CODES

Het Laagland maakt onder artistieke aanvoering van Inez Derksen theater waar *je van groeit*. Dat is onze missie. Dit deden we in 2022 meer dan ooit ook buiten het klassieke podium of het vertrouwde klaslokaal. Waarom? Omdat we ons willen verhouden tot andere publieksgroepen dan we regulier in de theaterzaal treffen. Omdat we ons programma in de zaal willen verrijken met andere verhalen en actuele thema's en dus graag met makers werken die met beide voeten in de samenleving willen staan. Omdat we ervaren dat we in samenwerking met partners van buiten het culturele veld impact kunnen maken in onze eigen regio en dit soort samenwerkingen ook financiering uit andere domeinen met zich mee kan brengen. Omdat we publiek uit de wijk mee terug willen nemen naar de zaal. We zien dat theatermaken voor kinderen en jongeren kennis en vaardigheden opleveren die ook goed inzetbaar zijn voor volwassen doelgroepen die nog weinig ervaring met theater hebben. En opdat onze zaalvoorstellingen steeds meer persoonlijk makerschap mogen laten zien.

Boven dit kopje had ook 'artistieke visie' of zelfs 'bedrijfsvoering' van Het Laagland kunnen staan. De drie codes Cultural Governance, Fair Practice en Diversiteit & Inclusie vormen geen separate lijstjes die we jaarlijks afvinken, maar eerder de integrale onderbouwing van onze uitgangspunten. Uiteraard is het een goed gebruik om deze

codes blijvend te toetsen. Hieronder derhalve per code een korte toelichting.

Wat betreft **Diversiteit & Inclusie**

geldt dat juist door de combinatie van zaalproducties en onze sociaal-artistieke projecten in 2022 niet alleen het aantal maar ook het pallet aan makers met wie we werken is verbreed, net als ons publieksbereik en dat dan zeker in sociaaleconomische zin. Belangrijk terugkerend thema in onze producties was gender- en seksuele identiteit (*Met Zonder Ballen*, *PUSSY*, *Our life in Color*), naast andere actuele thema's als de angst om ontvoerd te worden (*Wil je een Snoepje?*), het lot van in de steek gelaten kinderen (*Het Sterrehuis*) naast de impact van social media (*In je Smoel*). Het werken met bi-culturele casts is in relatief korte tijd van een beleidsvoornemen standaard praktijk geworden. Partnerschappen zijn naast culturele collega's uitgebreid naar het sociale en onderwijsdomein door samenwerking met onder meer Stichting Rutgers, woningcorporatie ZOWonen en welzijnsorganisatie Partners in Welzijn. Het meer inclusief maken van Het Laagland-thuisteam blijft een ambitie, hoewel het huidige team wel een goede afspiegeling vormt van de beroepsbevolking van de regio waar we gevestigd zijn. Deze ambitie blijft ook gelden voor de samenstelling van het ZuidZone-makersteam. Begin 2023 hebben directie en team de scan diversiteit en inclusie opnieuw gemaakt, wat in vergelijking met de nulmeting laat zien dat we ons als gezelschap in de fase INTEGRATIE bevinden waar dat eind 2019 nog de fase ISOLATIE betrof.

Goed gezelschap impliceert ook **goed werkgeverschap**. Het Laagland hanteert uiteraard de CAO Toneel & Dans en ZPP-tarieven worden ook aan de hand van deze

CAO berekend met een factor van 1,5. In 2022 zijn alle afspraken met tijdelijke medewerkers en ZPP-ers nagekomen, ook in geval van annulering van voorstellingen door tijdelijke lockdowns of wanneer betrokken medewerkers zelf ziek werden. Nieuw is dat de vertrouwenspersoon over 2022 een verslag heeft uitgebracht aan bestuur en Raad van Toezicht. Hierin staan de ondernomen stappen vermeld die het zowel het bestaan als de bereikbaarheid van onze interne vertrouwenspersoon naast MORES bekend moeten maken. De eerder opgestelde gedragsregels zijn intern zowel met het vaste team als met tijdelijke artistieke medewerkers en casts nogmaals besproken zodat deze meer zijn dan een papieren document.

Voor een reflectie op de wijze waarop in 2022 is omgegaan met **Cultural Governance** wordt verwezen naar het verslag Raad van Toezicht, hoofdstuk 6.

Het Laagland heeft geen winst-doelstelling en de stichting heeft dan ook een ANBI-status. Het Laagland publiceert dit bestuursverslag en bijbehorende jaarrekening uiterlijk 1 juli aanstaande via www.hetlaagland.nl/gezelschap/plannen-en-jaarverslagen.

HET LAAGLAND-TEAM

Door de volle agenda was het in 2022 noodzaak om als Laagland-directie alert te zijn op signalen van een (te) hoge werkdruk vanuit ons thuisteam. Dit team bestaat zowel uit medewerkers in vaste dienst als met een jaarcontract met uitzicht op een vast dienstverband, naast de directie verdeeld over de clusters productie & techniek, marketing & educatie en personeel & financiën.

De pittige start van het jaar vanuit een lockdown-situatie en de opening van het seizoen 2022/2023 met een stevige locatievoorstelling die bovendien werd gehinderd door covid binnen de crew, maakt dat we vanaf september maandelijkse teamsessies hebben ingesteld waarbij thema's als werkdruk en onderlinge samenwerking centraal staan. Daarnaast is de afspraak gemaakt in het lopende seizoen geen nieuwe projecten te starten, hoe behapbaar en aantrekkelijk deze ook mogen klinken. Het Laagland-team is per mei 2022 versterkt met een technisch producent (0,8 fte) en per september uitgebreid met een marketeer (0,8 fte), waarmee beide al langer bestaande vacatures eindelijk zijn ingevuld. De krapte op de arbeidsmarkt is ook voor Het Laagland voelbaar, mede versterkt door het relatief krappe salarishuis van onze CAO en de decentrale locatie van onze thuisbasis. We investeren in de bijscholing van een aantal als technici werkende ZZP-ers uit de regio om zodoende de poule aan zelfstandige theatertechnici waar wij in de toekomst uit kunnen putten te verruimen.

Onze vaste formatie van 6,83 fte in is ten opzichte van 2021 iets afgenomen (7,44 fte). Dit is te verklaren door het uit dienst gaan na twee jaar ziekte van een medewerker in vaste dienst per januari 2022. Deze functie is in september 2021 reeds vervangen en genoemde technisch producent en marketeer hadden in 2022 nog een tijdelijk contract. Hierdoor is de gerealiseerde uitbreiding van het team niet direct in de fte-omvang terug te zien. De omvang van het personeel met een tijdelijk contract is was over 2022 7,82 fte waar het in 2021 om een omvang van 8,62 fte ging. De bijbehorende loonsom is in 2022 ten opzichte van 2021 juist gestegen van €384.187 naar €422.039. Verklaring hiervoor is dat onder tijdelijk personeel ook de acteurscontracten worden meegenomen en in 2021 bij de locatievoorstelling *Cinema Royal* een groep net-afgestudeerde acteurs van VISTA is ingezet met een relatief lage loonsom. In 2022 zijn door de onzekerheid van covid en het feit dat goede begeleiding tijd kost van het thuissteam, minder stagiaires ingezet dan begroot. Dat is terug te zien in de gerealiseerde omvang van het aantal fte's (14,65 fte in 2022 in plaats van 17,82 fte begroot 2022). Hetzelfde geldt voor de inzet van vrijwilligers.

Joost

Silvia

Maja

Renske

Judith

Thierry

Renée

Loes

Quincy

Justine

Elise

Mayke

Het ziekteverzuim in 2022 is met 5,48% gedaald ten opzichte van 2021 waar het verzuimpercentage 8,56% was. Hierin zijn naast het thuishet team ook acteurs met tijdelijke dienstverbanden opgenomen.

Goed werkgeverschap borgt de duurzame inzet van ons team, inclusief de aan ons verbonden tijdelijke medewerkers en ZZP-ers. Ook **groene duurzaamheid** heeft onze aandacht; onze eigen decoropslag maakt het mogelijk decor, kostuums en rekvisieten te recyclen en we kopen zoveel mogelijk lokaal. De dagelijkse lunch en castcatering telt biologische en vega-opties in overvloed. De trein wordt actief gepromoot als vervoermiddel voor woon-werkverkeer. De ambitie om buiten België internationaal te spelen is sowieso eerder al verruild voor meer impact in de eigen regio middels onze maatschappelijke werking. Vlaanderen blijft uiteraard vanwege de nabijheid vanuit onze thuisbasis wel ons gewenste internationale werkterrein. Het Laagland beschikt echter niet over eigen huisvesting en heeft als huurder binnen het gemeentelijke complex van het Toon Hermans Theater (voorheen Schouwburg Sittard/De Domijnen) niet direct invloed op de energiehuishouding van dit pand.

BESTUUR

Het bestuur van Het Laagland bestaat uit een tweehoofdige directie, sinds 2015 gevoerd door algemeen directeur Simone Mager en artistiek directeur Inez Derksen.

Het Laagland kent sinds de oprichting in 2001 een raad van toezichtmodel. In het directiestatuut zijn de taken en verantwoordelijkheden tussen beide directieleden onderling alsmede de verhouding tot de Raad van Toezicht vastgelegd.

In het kader van de WNT-verantwoording kunnen wij melden dat de beloning van het bestuur ruim binnen de gestelde norm van maximaal €216.000 per jaar valt:

Mevrouw S.C.A. Mager, algemeen directeur, was geheel 2022 fulltime in dienst van Het Laagland. Het brutoloon inclusief vakantie-toeslag en eenmalige uitbetaling niet opgenomen verlov voorgaande jaren (€5.000) bedroeg in 2022 €82.587 (2021: €76.656)

Mevrouw I.M. Derksen, artistiek directeur, was geheel 2022 fulltime in dienst van Het Laagland. Het brutoloon inclusief vakantie-toeslag bedroeg in 2022 €78.963 (2021: €74.608)

Er zijn geen belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en geen beloningen betaalbaar op termijn, anders dan opgebouwd pensioen.

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V/X	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM	(NEVEN) FUNCTIES
Derksen	I.M.	v	1967	bestuurder/ directielid	13-07-2000	onbepaald	<u>artistiek directeur</u>
Mager	S.C.A.	v	1968	bestuurder/ directielid	01-09-2015	onbepaald	<u>algemeen directeur</u> lid bestuur Podium BLOOS

2

**TOELICHTING
EXPLOITATIE
RESULTAAT
&
FINANCIËLE
POSITIE**

Het Laagland sluit 2022 af met een negatief exploitatieresultaat van €64.495. In de begroting 2022 was een negatief exploitatieresultaat van €05.328 voorzien, gedekt vanuit de met dit doel aangelegde bestemmingsreserves voor specifieke projecten zoals de locatievoorstelling *Het Sterrehuis* tijdens Festival Cultura Nova en de realisatie van de filmversie van *Met Zonder Ballen* vanuit de gelijknamige bestemmingsreserve. Het resultaat is als gevolg van hogere totale inkomsten ten opzichte van de gerealiseerde lastenstijging €40.833 positiever dan begroot. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste verschillen tussen begroting en realisatie toegelicht. De gehanteerde begroting betreft de begroting 2022 zoals vastgesteld door de raad van Toezicht per 28 september 2021 en per 1 oktober 2021 verstrekt aan de Provincie Limburg.

INKOMSTEN

De **totale publieksinkomsten** van €143.748 zijn €24.177 lager dan begroot. De tourneevoorstelling *Kanonnenvoer* heeft in het 1^e kwartaal van 2022 stilgelegen als gevolg van de destijds geldende covidmaatregelen, wat circa €20.000 aan inkomstenderving veroorzaakt heeft. De inkomsten vanuit **coproducties** zijn met €10.351 gestegen. VIA ZUID heeft naast een bijdrage aan *ZuidZone* van €21.500 eenzelfde bijdrage aan *Artist in School* gedaan die niet was begroot. Tevens is een bedrag van €6.788 opgenomen als bijdrage vanuit philharmonie zuidnederland en SALLY Dansgezelschap Maastricht aan de educatieve samenwerking BIS BIS BIS. De begrote bijdrage van €19.437 vanuit Toneelgroep Maastricht aan de coproductie *PUSSY* is niet gerealiseerd aangezien TgM de productionele kant van deze klassenvoorstelling op zich heeft genomen zodat Het Laagland hen juist een coproductiebijdrage heeft betaald.

Het aandeel **private fondsen** is samenhangend met de uitbreiding van onze werking met de sociaal-artistieke projecten *ZuidZone* en *Artist in School* hoger dan voorgaande jaren en tevens €20.750 hoger dan begroot. Doordat beide projecten

een looptijd tot in boekjaar 2023 hebben, is het door Fonds21 voor *Artist in School* toegekende bedrag van €38.000 volledig meegenomen naar 2023 en de door het Fonds voor Cultuurparticipatie toegekende bijdrage voor *ZuidZone* van €125.000 voor €40.000 in 2022 opgenomen.

Voor *ZuidZone* was een klein **sponsorbedrag** begroot van €5.000 dat niet is gerealiseerd. De **overige directe inkomsten** van €53.017 zijn ten opzichte van de begroting met €12.092 toegenomen, met als belangrijkste reden de vergoeding van €10.000 voor een uitgebreid educatief project met een basisschool in onze regio. Onder deze post valt ook de bijdrage van €30.084 van woningcorporatie ZOWonen voor het sociaal-artistieke traject *ZuidZone*.

Het Laagland wordt als jeugdpodiumkunstinstelling in de periode 2021-2024 opnieuw **structureel gefinancierd** door het Ministerie van OCW binnen de Basis-Infrastructuur (BIS). In 2022 betrof deze bijdrage na indexering €894.828, dat is €32.022 hoger dan begroot. De structurele bijdrage van de Provincie Limburg vanuit de CPI-regeling was in 2022 €395.021, dit bedrag is niet geïndexeerd. De gemeentelijke bijdrage van €50.000 kende evenmin een indexatie.

Het bedrag van €65.700 onder **incidentele publieke subsidies** bestaat uit een uiteraard niet voorziene RAOCCC-bijdrage vanuit OCW van €53.700 in verband met vanaf december 2021 geldende covid-restricties en een bijdrage van €12.000 vanuit de gemeente Sittard-Geleen voor het sociaal-artistische project *Artist in School* (totale gemeentelijke bijdrage 2022/2023 is €40.000).

De **totale baten** van €1.776.833 zijn ten opzichte van de begroting met €14.532 hoger.

LASTEN

De **materiële beheerslasten** van €206.447 zijn ten opzichte van de begroting gestegen met €31.517. Dit betreft een optelsom van diverse gestegen kosten zoals de huur van een extra appartement om tijdelijke artistieke medewerkers te kunnen onderbrengen. De accountantskosten zijn toegenomen door de aparte verklaring die noodzakelijk was voor de afrekening voor het VSB Fonds inzake hun bijdrage aan *ZuidZone* in 2020. De stijging van de kostenpost honoraria adviseurs is hoger dan geraamd vanwege noodzakelijk juridische advies rondom het ontslag wegens langdurige ziekte van een van onze medewerkers.

De **personele beheerslasten** zijn met een realisatie van €208.984 zo goed als conform begroting. Dat geldt ook voor de gerealiseerde **materiële activiteitenlasten** van €249.059.

De **activiteitenlasten personeel** zijn met €38.732 toegenomen tot €1.171.314, met name veroorzaakt door de met €36.930 gestegen inzet van **uitvoerend personeel**

samenhangend met door covid veroorzaakte verplaatsingen van *Kanonnenvoer* en *Met Zonder Ballen* en de inzet van een zzp-technicus voor de tournee van *Boel Gevoel* in plaats van onze huistechnicus die voor andere projecten noodzakelijk bleek. De **totale lasten** betreffen in 2022 een bedrag van €1.835.804, een stijging van €71.675 ten opzichte van de begroting.

BIJDRAGE AAN GIRO 555

De volledige recettes van het actie-weekend 5 en 6 maart 2022 zijn gestort naar giro 555 ten behoeve van hulp aan Oekraïne, dit bedrag van €1.769,27 is geboekt onder bijzondere baten en lasten.

BESTEDING RAOCCC-GELDEN

In het 1^e kwartaal van 2022 gold helaas opnieuw een lockdown. Het Laagland heeft voor deze fase vanaf december 2021 een RAOCCC-bijdrage ontvangen van €53.700. Dit bedrag is in 2022 geheel besteed aan samenhangende extra kosten zoals de noodzakelijke vervanging van door covid uitgevallen medewerkers en doorbetaling van ZZP-ers conform de NAPK-richtlijnen, zowel in geval van ziekte als bij vervallen werkzaamheden wegens geannuleerde voorstellingen. Zodoende is Het Laagland ook in 2022 diens verplichtingen aan ZZP-ers en aan medewerkers met een tijdelijk dienstverband conform fair practice en de voorwaarden van OCW bij het toekennen van de RAOCCC-gelden nagekomen. Ook waren er extra huisvestingskosten om met name acteurs met meer afstand tot elkaar te kunnen huisvesten en heeft ons impresariaat STIP ook over geannuleerde voorstellingen die niet opnieuw konden worden ingepland zijn reguliere verkoopfee ontvangen.

De bestaande covid-bestemmingsreserve van €80.000 is door de extra RAOCC-ondersteuning in 2022 niet aangewend. Inkomstenderving samenhangend met geannuleerde voorstellingen is overigens net als eerdere jaren in de exploitatie meegenomen en niet toegerekend aan de covidkosten. Het Laagland heeft geen gebruik gemaakt van andere steunmaatregelen dan de RAOCCC.

BESTEDING BESTEMMINGSRESERVES

De **bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking** van €130.000 is voor €75.000 benut voor de locatievoorstelling *Het Sterrehuis*, voor deze productie was een bedrag van €90.000 voorzien. Deze verminderde dotatie heeft vooral te maken de geringe locatiekosten door het om niet ter beschikking stellen van de speellocatie door woningcorporatie Weller. Van deze bestemmingsreserve was €40.000 geormerkt voor de uitvoering van het sociaal-artistische traject *ZuidZone*. Doordat covid de uitvoering van dit traject meermaals in de weg heeft gezeten, is het VSB-fonds akkoord gegaan met verlenging van de periode waarin zijn bijdrage besteed diende te worden t/m juni 2022 en is dit deel van deze bestemmingreserve niet benut. De binnen de bestemmingsreserve resterende €55.000 wordt volledig bestemd voor het vervolg van *ZuidZone* in 2023.

Uit de **bestemmingsreserve automatisering** is €5.500 gedoteerd in verband met de afschrijving behorend bij de post automatisering. Zodoende resteert hier een bedrag van €13.500.

De in 2021 aangelegde **covid19-bestemmingsreserve** van €80.000 is niet aangewend aangezien de met covid19 samenhangende kosten in 2022 konden opgevangen vanuit de per december 2021 toegekende RAOCCC-steun.

De **bestemmingreserve filmversie Met Zonder Ballen** is volledig aangewend voor de realisatie van de filmversie van deze gelijknamige voorstelling (première maart 2023).

EIGEN VERMOGEN

Per 31-12-2022 beschikt Stichting Het Laagland over een eigen vermogen van €367.683. Dit bestaat uit een **algemene reserve** van €219.183 en een drietal bestemmingsreserves. De **covid19-bestemmingsreserve** van €80.000 blijft hoewel de pandemie inmiddels de vorm van een epidemie heeft aangenomen gehandhaafd gezien de langjarige effecten van covid zoals nog niet volledig herstelde afname door zowel theaters als publiek. Daarnaast is er een **bestemmingsreserve automatisering** van €13.500 en een **bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking** van €55.000.

CONTINUÏTEIT

Het Laagland hanteert een **solvabiliteitsnorm** van ten minste 0,30. In 2022 is deze norm met 0,50 zoals gewoonlijk meer dan ruimschoots behaald. Daarnaast is de liquiditeitspositie met 1,94 stevig, wat onder meer blijkt uit het beschikbare werkkapitaal. Het weerstandsvermogen is iets afgenomen van 0,25 in 2021 naar 0,21 in 2022, wat

gezien de geconstateerde solvabiliteit en liquiditeit geen grote impact heeft.

De structurele subsidie vanuit zowel OCW als Provincie Limburg voor de huidige kunstenplanperiode biedt Het Laagland in combinatie met de huidige **algemene reserve** en de **COVID-bestemmingsreserve** de benodigde continuïteit en armslag. In 2023 kunnen we middels de inzet van de **bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking** aangevuld met bijdragen van partners zoals ZOwonen en VIA ZUID en met extra fondsenwerving actief blijven in de wijk Geleen-Zuid.

REFLECTIE OP ONDERNEMERSCHAP EN EIGEN INKOMSTEN

Het Laagland behaalde in 2022 met indirecte activiteiten, publieksinkomsten, coproductiebijdragen en bijdragen van particuliere fondsen een eigen inkomstenpercentage van **28%**, berekend als aandeel van de totale structurele subsidie (gerealiseerd 2021: 22%). Hoewel deze norm inmiddels formeel is losgelaten, blijft deze indicator voor Het Laagland wel een belangrijke waarde om ons ondernemerschap aan te toetsen.

3

PUBLIEKS BEREIK

In 2022 heeft Het Laagland met haar voorstellingen 24.612 bezoekers bereikt. Dat zijn nog niet de pre-covid aantallen, maar een substantiëler live bereik dan in 2020 en 2021 is gerealiseerd.

De realisatie is zoals onderstaande tabel laat zien, behoorlijk in lijn met de verwachting voor 2022 zoals ingediend per 1 oktober 2021 bij de Provincie Limburg. In deze forecast is reeds meegenomen dat een deel van onze voorstellingen door covid mogelijk geen doorgang zouden kunnen vinden of door ziekte van cast en crew zouden moeten worden geannuleerd, naast een lagere zaalbezetting als gevolg van de ontwenning van theaterbezoek van zowel familiepubliek als scholen.

Het aantal buitenlandse speelbeurten is door de door covid ingegeven terughoudendheid van zowel Belgische programmeurs als van hun collega's van het voortgezet onderwijs iets lager dan verwacht. Het aantal gerealiseerde uitvoeringen in eigen standplaats is lager dan geraamd, te verklaren doordat het bereik van onze sociaal-artistieke werking buiten de formele toonmomenten van ZuidZone anders dan in de prognose zijn meegenomen onder overige activiteiten.

PRESTATIEOVERZICHT 2022 HET LAAGLAND	PLANNING	REALISATIE
PUBLIEKSFUNCTIE - uitvoeringen		
a. uitvoeringen in Limburg, waarvan in Standplaats Sittard-Geleen <i>Limburg overig</i>	250 83 167	221 49 172
b. uitvoeringen in de rest van Nederland	85	95
c. uitvoeringen in het buitenland	22	15
d. uitvoeringen online	0	1 ¹
Totaal aantal uitvoeringen	357	332
PUBLIEKSFUNCTIE - bezoekers		
a. aantal bezoekers in Limburg	15.630	14.228
b. aantal bezoekers in de rest van Nederland	9.220	9.203
c. aantal bezoekers in het buitenland	1.760	937
d. aantal bezoekers online	0	244
Totaal aantal bezoekers	26.610	24.612

¹ Betreft een hybride uitvoering van Met Zonder Ballen bij MAAS Podium met zowel live publiek in de zaal als online publiek thuis.

In december 2021 werd opnieuw een lockdown van kracht die met name impact heeft gehad op de tournee van de 8+ voorstelling *Kanonnenvoer*. Toen we deze tournee vanwege covid in 2020 moesten stilleggen en doorschoven naar 2022 deden we dat met een gerust hart. Twee jaar later zou al die covid-ellende toch zeker voorbij zijn... Niets bleek minder waar. Opnieuw was een spoedoverleg noodzakelijk. Gaan we überhaupt de geplande heropname doorzetten als we niet weten of en per wanneer we weer mogen spelen? En als theaters weer opengaan, hoeveel publiek mag er dan per voorstelling komen en hebben scholen en het vrije publiek meteen alweer zin en vertrouwen? Is het beter om maar meteen voor een filmversie te gaan en de live tournee definitief af te blazen? De oorspronkelijke cast en regisseur Lennart Monaster hadden uiteindelijk

niet veel bedenktijd nodig: als we kunnen spelen, dan doen we dat, zelfs voor een klein publiek. De heropname werd drie weken opgeschort, waardoor 13 voorstellingen sneuvelden, in de hoop dat we in februari weer echt van start zouden kunnen gaan. Vanaf 26 januari mochten theaters inderdaad weer hun deuren openen en de tournee is op 19 februari alsnog van start kunnen gaan. Door covid bij de cast zijn nog eens 4 voorstellingen geannuleerd en 2 voorstellingen zijn wegens gebrek aan publiek door het betrokken podium geannuleerd. Voorstellingen alsnog inhalen was gezien de overvolle agenda's van de podia geen optie. Dat maakt dat *Kanonnenvoer* niet de zegetocht heeft kunnen maken die de voorstelling inhoudelijk zo verdiende en slechts 6 vrije voorstellingen heeft kunnen spelen met in totaal 588 bezoekers, wat laat zien dat het publiek in

de eerste helft van het seizoen niet direct de weg terug naar het theater wist te vinden.

De verdere tournees in de 1^e helft van 2022 stonden vanaf februari gepland zodat de lockdown daar uiteindelijk minder impact op heeft gehad. Dat kunnen we achteraf opgelucht constateren, maar vanaf 18 december 2021 hingen ook hier bij de betrokken makers, acteurs, crew en team de nodige vraagtekens in de lucht. De aparte dynamiek die covid in het onderwijs heeft veroorzaakt, zorgde vooral voor een late afname van de klassenvoorstelling *PUSSY* en de trailervoorstelling *OLIC* vanuit het middelbaar onderwijs. Uitein-

delijk heeft *PUSSY* iets minder gespeeld dan verwacht en heeft *OLIC* juist meer speelbeurten gerealiseerd. De peutervoorstelling *WOOSH!* is vanaf februari volgens plan weer gaan spelen. *Met Zonder Ballen* vervolgde zijn tournee vanaf februari. Voor deze titels geldt dat we vanwege covid bij de cast zo hier en daar een voorstelling hebben moeten annuleren. Voor *Met Zonder Ballen* geldt dat een aantal voorstellingen om een veel betere reden uitgesteld moesten worden: op 22 maart ontving Bas Zuiderland, oud-Laaglandregisseur en partner van Inez Derksen die samen met zoon Flip in deze voorstelling op de vloer staat, na jaren wachten eindelijk een donorhart.

OVERIGE ACTIVITEITEN

Daarnaast hebben er 314 overige activiteiten plaatsgevonden met 6.417 deelnemers. Hieronder zijn niet schoolgebonden educatieve activiteiten opgenomen, zoals de workshops van Theaterwerkplaats Jong Laagland en een aantal activiteiten binnen het sociaal-artistieke traject ZuidZone. Schoolgebonden activiteiten bestaan onder meer uit de 102 workshops met 2.298 deelnemers die hebben plaatsgevonden

op Basisschool De Tovercirkel in Heerlen en alle theaterinterventies die binnen *Artist in School* zijn uitgevoerd (12 interventies met 3.926 deelnemende leerlingen op het Graaf Huyn College in Geleen). Onder overige activiteiten zijn onder meer de jongerenuitvoering van *Theater na de Dam* gerubriceerd (2 uitvoeringen met 162 bezoekers) en is de *Hoogwaterdag* van Jong Laagland opgenomen (1 uitvoering met 180 bezoekers).

OVERIGE ACTIVITEITEN 2022	AANTAL	DEELNEMERS
niet-schoolgebonden educatieve activiteiten	183	1.416
overige activiteiten	9	655
schoolgebonden activiteiten	122	4.346
Eindtotaal	314	6.417

TOELICHTING OP SPREIDING EN NIEUW PUBLIEK

Het in 2022 gerealiseerde publieksbereik laat zien dat Het Laagland sterk geworteld is in het zuiden en zeker in de eigen provincie een belangrijke culturele speler en partner is. Met name het landelijke en internationale bereik heeft op meerdere manieren hinder ondervonden van de covidpandemie. De sterke thematiek van een voorstelling als *Wil je een Snoepje?* heeft helaas juist minder landelijke zichtbaarheid opgeleverd dan verwacht en zeker dan dat deze voorstelling artistiek verdiende.

De doelstelling om via sociaal-artistieke projecten in de eigen regio van betekenis te zijn, is in 2022 meer dan behaald door de versteviging van ZuidZone en de lancering van het unieke project *Artist in School* waarbij onze makers zich nestelen in een wijk en op een middelbare school. Het Laagland onderhoudt duurzame partnerschappen en onderneemt coproducties met de podiumkunst-gezelschappen uit onze provincie: SALLY Dansgezelschap Maastricht, philharmonie zuidnederland en Toneelgroep Maastricht. VIA ZUID is onze primaire partner als het om talentontwikkeling gaat. Met het orkest en SALLY trekken we sinds 2021 intensief op in de verkoop en ontwikkeling van educatief aanbod voor het primair onderwijs. In 2022 zijn bestaande maatschappelijke partnerschappen met bijvoorbeeld woningcorporatie ZOwonen verdiept en zijn er nieuwe partijen vanuit het sociale domein en onderwijs aangesloten, zoals welzijnsorganisatie Partners in Welzijn en onderwijsinstellingen Graaf Huyn College en Zuyd Hogeschool.

Met *PUSSY*, *Met Zonder Ballen* en *Our Live in Color (OLIC)*, hadden we in 2022 drie voorstellingen in portefeuille gericht op het thema gender en identiteit. *PUSSY* en *OLIC* zijn specifiek gericht op scholieren waar de vrije voorstelling *Met Zonder Ballen* bedoeld is voor zowel ouders als jongeren, liefst ook in die combinatie. In die generatie-overstijgende aanpak is *Met Zonder Ballen* uitstekend geslaagd en deze 14+ voorstelling trok duidelijk een ander publiek dan we regulier op de Nederlandse podia ontmoetten. Het participatietraject *ZuidZone* maakt dat we met name in sociaaleconomische zin een meer divers publiek ontmoeten dan in de theaterzaal gebruikelijk. *Artist in School* is een vorm van artistiek onderzoek dat ons als gezelschap in staat stelt om de doelgroep jongeren en hun behoeftes intensiever te leren kennen dan in het tijdbestek van een klassenvoorstelling met nagesprek ooit mogelijk is. Onze connectie met zowel de wijkmakers van *ZuidZone* als met leerlingen van *Artist in School* haalt ons uit onze comfortzone en versterkt en verdiept onze artistieke en educatieve werking.

In 2022 zijn er geen nieuwe online activiteiten ontplooid, binnen *ZuidZone* en *Artist in School* is het werken met podcast en QR-codes wel gemeengoed geworden omdat deze vormen zich goed lenen voor de herhaalbaarheid van artistieke activiteiten in de wijk. De filmversie van *Met Zonder Ballen* is in 2023 gereed zodat dit verhaal langdurig met een nieuw publiek gedeeld kan worden. Dat we het medium film als theatergezelschap hebben omarmd en deze filmversie in eigen beheer hebben geproduceerd, is een goed voorbeeld van een positief effect van pandemie die onze experimentdrift heeft aangewakkerd. Waar mogelijk kiest Het Laagland het liefst

voor live, maar waar live niet (meer) kan, onderzoeken we graag de mogelijkheden van voor ons alternatieve media om ons verhaal met publiek te delen.

PUBLIEKSWERVING

Het cluster marketing & educatie is het afgelopen jaar uitgebreid met een extra teamlid specifiek voor online marketing en communicatie. Hierdoor is een kwaliteitsslag gerealiseerd. Behalve de monitoring van de berichtgeving in de media en de hieraan gekoppelde mediawaarde, wordt nu ook structureel de online marketing op alle kanalen gemonitord en geanalyseerd. In 2022 was het aantal berichten en de mediawaarde van Het Laagland voor het eerst online groter dan gemeten in offline print. Het bezoek aan onze website is ten opzichte van 2021 explosief gegroeid: 92.687 website-

bezoeken, waarvan 55.130 unieke bezoekers en een totaal aantal paginaweergaves van 115.308. Ter vergelijking: in 2021 waren dit 43.992 bezoeken, waarvan 27.103 uniek en een paginaweergave van 83.027. Dit resultaat is mede bereikt door intensivering van Google Ads en gerichte online display campagnes. *Met Zonder Ballen* en *Boel Gevoel* bleken van al onze activiteiten zowel in mediawaarde als in het bereik via onze eigen kanalen de absolute hoogvliegers.

Het Laagland heeft zich in 2022 opnieuw volop ingezet voor collectieve marketing vanuit de jeugdpodiumkunstensector, niet alleen binnen het collectief Podiumkids, maar ook in de werkgroep van het Nationaal Theaterfonds. Dit fonds is recent gestart met een nieuw initiatief, de Nationale Kinder Theaterweek, die in oktober 2023 voor het eerst zal plaatsvinden.

WIL JE EEN SNOEPIE?

4

KWALITATIEVE BESCHRIJVING VAN ONZE ACTIVITEITEN

Het eigen verhaal van makers en spelers als basis-ingrediënt voor een nieuwe voorstelling is een artistieke route die Inez Derksen als regisseur en als artistiek directeur bewust heeft ingeslagen.

Persoonlijk makerschap krijgt zodoende steeds vaker ruimte in ons aanbod, zoals ook blijkt uit onderstaande beschrijvingen per activiteit. Daarnaast heeft Het Laagland in 2022 haar **sociaal maatschappelijke werking** verder versterkt door de uitbouw van het sociaal-artistieke traject *ZuidZone* in de wijk Geleen-Zuid en de start van *Artist in School* waarbij twee van onze theatermakers zich hebben verbonden aan een scholengemeenschap in dezelfde wijk. Hier maken we participerend theater vanuit onze wens om ons juist in eigen regio te verbinden aan maatschappelijke opgaven, om zodoende een meer divers publiek te ontmoeten en onze missie *theater waar je van groeit* ook buiten de gebruikelijke theatermuren verder waar te maken.

De autobiografische voorstelling *Met Zonder Ballen* – Inez Derksen samen met haar trans zoon Flip Zonne Zuiderland als spelende

makers op de vloer in regie van **Annelies van Wieringen** – trok overal in Nederland een groot en belangstellend publiek, zeker niet alleen trans kinderen met hun ouders of verdere familieleden. Deze voorstelling getuigt hoe een authentieke persoonlijke geschiedenis – mits oprecht en openhartig gedeeld – juist de brug kan slaan naar een breed publiek. *Met Zonder Ballen* gaat niet alleen over die ene moeder en die ene trans zoon, maar is ook een universeel portret van de onvermijdelijke tragiek van het goedbedoelde ouderschap: over opgroeiende kinderen die hun eigen weg zoeken en ouders die moeten leren loslaten. Zelden had het effect van mond-tot-mond-reclame voor ons zo'n groot landelijk effect op de tournee van zo goed als uitverkochte zalen. Aangezien Flip zijn weg als acteur en (film)maker graag met nieuwe projecten vervolgt, is de voorstelling in regie van jong filmtalent **Luca Meisters** in samen-

MET ZONDER BALLEN DE FILM

spraak met Flip eind 2022 bewerkt tot een filmversie die in maart 2023 tijdens de Roze Filmdagen in Amsterdam in première is gegaan. Middels deze film kan deze persoonlijke geschiedenis voortaan gedeeld worden met een nog groter, nieuw publiek.

Ook *PUSSY*, de klassenvoorstelling van spelende makers **Marcos Valster da Costa Ferreira** en **Sebas van der Donk**, is gebaseerd op hun eigen worsteling met het niet voldoen aan het standaardbeeld van mannelijkheid. Marcos en Sebas staan garant voor een energieke muzikale mix van kleinkunst en hiphop. Deze coproductie met Toneelgroep Maastricht in regie van **Silke van Kamp** is een extra ronde aangeboden aangezien de voorstelling in 2021 vanwege de covidmaatregelen noodgedwongen een periode stil heeft gelegen en dus qua afname nog niet was uitgespeeld. Die verlenging gold ook voor *Our Life in Color*, de trailervoorstelling van **Anoek Ooster-**

meijer en **Mees Walter**, die qua persoonlijke thematiek en grenzen zelfs nóg een stapje verder gaat. In deze inclusieve seksuele voorlichtingsvoorstelling delen beide makers hun zoektocht naar hun seksuele identiteit en eerste ervaringen, met middelbare scholieren. Hun extreme openhartigheid en dito onverstoorbaarheid in combinatie met de intieme setting van onze theatertrailer met maximaal twee klassen zorgde voor openhartige nagesprekken. Dat was de kiem van een nieuw artistiek plan van Anoek en Mees dat Het Laagland volop heeft omarmd: **Artist in School**, waarover later meer.

De kiem voor onze locatievoorstelling *Het Sterrehuis* op Festival Cultura Nova lag in de jeugd van huisauteur Annet Bremen, waar haar oma bij ongehoorzaamheid van Annets moeder weleens de indrukwekkende opmerking maakte: 'Pas op of ik breng je naar het Sterrehuis!'. Wat was dat eigenlijk voor een huis? Annet heeft

zich middels interviews met inmiddels volwassen kinderen die door uiteenlopende omstandigheden opgroeiden in dit voormalige Heerlense kindertehuis en oud-medewerkers een beeld gevormd van deze plek en op formidabele wijze stem gegeven aan vier van deze aan hun lot overgelaten kinderen. Het intensieve onderzoekstraject dat aan de totstandkoming van de tekst voorafging, werd naast Het Laagland mede ondersteund middels het Fonds Podiumkunsten. Regisseur Silke van Kamp creëerde op basis van deze tekst een ontroerend rake voorstelling met een fantastische jonge cast.

de Volkskrant ★★★★★ 'Een even grappig en speels alsook grimmig en aangrijpend relaas over de loyaliteit aan falende ouders, het verlangen naar een thuis en het moeten auditeren voor pleeggezinnen. Dat volwassenen er in Het Sterrehuis karikaturaal vanaf komen, klopt precies, omdat alles zich voltrekt via de ogen van Frenkie (een prachtig fysieke rol van Jantien Fick), Mea (een innemend olijke Adina Macpherson), Peet (een mooi hoekige Scott Robin Jun) en Summer (een

fraai zingende Marie-Mae van Zuilen).'

De tekst van *Het Sterrehuis* is uitgegeven bij de Toneelbibliotheek en werd in februari 2023 in Duisburg bekroond met de Kaas & Kappes prijs voor de beste jeugdtheaterteksten in het Nederlands-Duitse taalgebied.

Uit het juryrapport: 'Während für solche Kinder in der Realität die Antwort oft hart ausfällt, will dieser Theatertext vor allem unsere Seele erreichen, etwas in Gang setzen und Schönheit und Trost bieten. Mehr als gelungen!'

Gezien de overweldigend positieve reacties van zowel bij *Het Sterrehuis* betrokken publiek als reguliere theaterbezoekers, hebben we het voornemen om de voorstelling in de nieuwe kunstenplanperiode als tourneevoorstelling aan te bieden. Ook *Het Sterrehuis* is een perfect voorbeeld van een voorstelling die juist door de stevige lokale worteling en persoonlijke connecties een universele werking krijgt en die dus ook een breder publiek verdient dan uitsluitend de eigen regio.

Annet Bremen tekende al eerder voor de tekst van *Wil je een Snoepje?* waarvan de kiem ook in haar Heerlense jeugd ligt, waar ze de angst van volwassenen rondom de Dutroux-affaire volop voelde, maar ook het grote taboe om deze zorgen te bespreken. De voorstelling ging in oktober 2022 in première in De Krakeling in Amsterdam. *Wil je een Snoepje?* had een seizoen eerder in première moeten gaan, maar gezien de opeenvolgende onzekerheden rondom covid hebben we destijds bewust ervan afgezien om de repetities te starten. Voor regisseur **Belle van Heerikhuizen** betekende dat na al die tijd een extra inspanning om opnieuw tot een perfecte cast te komen. Belle kwam uiteindelijk naast Jennifer Welts uit bij Adina Macpherson en debuterend talent Marie-Mae van Zuilen, die toevalligerwijs ook voor *Het Sterrehuis* gecast waren en uitstekend uit de voeten konden met de taal van Annet Bremen.

Het noodgedwongen uitstellen van de voorstelling had helaas ook extra impact op de afname; de oorspronkelijke tourneeplanning was al niet ruim bezet, maar de uitgestelde tournee kende helaas nog minder speelplekken. We wisten dat we met een 10+ voorstelling op reserves bij programmeurs konden stuiten, maar die bleken zeker in deze woelige tijden van overaanbod ook hun handen niet te willen branden aan het thema van de angst om ontvoerd te worden. Ten tijde van de oorspronkelijke tourneeplanning vond er middels een DNA-match een doorbraak plaats in de zoektocht naar de dader van de moord op Nicky Verstappen, bij de uitgestelde tournee kwam de actualiteit nog dichterbij door het misbruik en de moord op Gino in Geleen. Theaterprogrammeurs vonden *Wil je een Snoepje?* een belangrijke

schoolvoorstelling, het onderwijs vond de voorstelling vooral geschikt als vrije voorstelling... Marijn Lems verwoordde het in de Theaterkrant als volgt:

‘Het is dan ook ronduit schandalig te noemen dat de voorstelling na de première nog slechts vier keer in de theaters te zien is. Je kan op je vingers natellen dat jeugdprogrammeurs in Nederland het thema eenvoudigweg niet hebben aangedurfd – een laffe houding die op gespannen voet staat met het omarmen van artistieke kwaliteit. Hulde daarom aan Het Laagland, én aan de programmeurs van De Krakeling, Theater Dakota, Theater Heerlen, Schouwburg Tilburg en Stadsschouwburg Utrecht – mogen jullie slappe collega’s een voorbeeld aan je nemen.’

Wil je een Snoepje? is na de tournee nogmaals onder de aandacht gebracht van programmeurs met extra voorstellingen in mei 2023 tot gevolg in Amsterdam, Rotterdam en Maastricht. Ook *Wil je een Snoepje?* is opgenomen in de Toneelbibliotheek.

‘Wil je een snoepje?’ is een krachtige én lichte voorstelling over die grote angst: de kinderlokker ★★★★★ de Volkskrant

Onze nieuwe kleutervoorstelling *Boel Gevoel* was bij programmeurs en publiek bij uitstek geliefd, getuige de goed bezette tournee en dito zalen bij zowel school- als vrije voorstellingen. Deze muzikale detective vol revue- en slapstickelementen, met Joris Erwich, Tessa de Lange en Caroline Mgata op de vloer, op basis van een tekstopdracht aan auteur Maaike Bergstra, gaat over hoe het kan opluchten als je je emoties juist niet wegstopt.

‘Na een dikke drie kwartier vrolijke deductie is het mysterie opgelost en ontdekt het tweetal welke emotie de juf probeerde te verstoppen. En er is bijvangst: de juf beseft dat als je je emotie niet verdrukt of opkropt, het ook niet onnodig groot hoeft te worden. Zo is het al met al niet alleen een emotionele, maar vooral ook een leerzame maandagochtend in de kleuterklas.’ Theaterkrant

Karlijn Hamer en Bram van Helden toerden in 2022 met de peutervoorstelling *WOOSH!* door het land. De wijze waarop dit muzikale en beeldende duo connectie weet te leggen met de allerkleinsten, smaakt absoluut naar meer en Het Laagland richt zich dan ook blijvend op deze allerjongste doelgroep waar de eenvoud van theater juist zo doeltreffend en inspirerend is, zowel voor de peuters, hun ouders en vaak vergezellende grootouders én de betrokken theatermakers.

De combinatie van theater en dans stond eerder centraal in de coproductie *Vreemde Eend* met SALLY Dansgezelschap Maastricht. Een dermate interessante mix die we als artistieke collega’s niet alleen op het podium, maar ook in de onderwijssetting in de klas wilden onderzoeken. Dat voornemen was er al voor 2021; wederom vanwege covid is ook *In je Smoel; EchtNep* een jaar uitgesteld. Stefan Ernst en Inez Derksen zijn niet samen aan de slag gegaan, maar hebben twee jonge makers de kans gegeven onder supervisie aan de slag te gaan met een eigen thema: regisseur Nina-Elisa Euson (Het Laagland) en choreograaf Winston Ricardo Arnon (SALLY) kozen social media als hun onderwerp. Met *EchtNep* daagt dit duo leerlingen op een fysieke en humoristische manier uit na te denken over desinformatie en propaganda. In hoeverre is iedereen al verstrikt geraakt in algoritmes, filters en fake news? Een voorstelling waarin actrice Kiki van Aubel en danseres Thirza Putri

Riphagen hun eigen discipline grandioos wisten te overstijgen en waarbij leerlingen hun mobiel nu juist wél in de klas mochten gebruiken. Het ongebruikelijke aanbod van dans & theater in de klas had in najaar 2022 voor CKV-coördinatoren meer aanlooptijd nodig dan gehoopt. Daardoor heeft *EchtNep* in oktober 2022 weinig gespeeld, maar november telde gelukkig wel volop speelbeurten. Met *SALLY* onderzoeken we de mogelijkheid van een reprise in de komende kunstenplanperiode.

In december tekende Annelies van Wieringen voor de regie van *De Notenkraakster*, de eigenwijze versie van huisauteur Benny Lindelauf van dit klassieke verhaal met vaste Laagland-waarde Kiki van Aubel als verteller, ondersteund door de muziek van Tsjaikovski live uitgevoerd door philharmonie zuidnederland. Deze editie van *Limburgse Kerst* stond in 2021 al op de agenda maar kon toen last-minute door de lockdown geen doorgang vinden. Bijzonder aan de uitvoering in thuisbasis Sittard was de aanwezigheid van een grote groep bewoners vanuit Geleen-Zuid die verteller Kiki ook kennen als een van de makers binnen het sociaal-artistieke project *ZuidZone*. Voor alle bewoners, van jong tot oud, bleek het hun eerste ervaring als reguliere theaterbezoeker.

Het jaar 2022 is afgesloten met de voorbereidingen voor de première in januari 2023 van de familievoorstelling *PIPPY POWERRRRR*, de nieuwe regie van Inez Derksen die in 2021 helaas moest worden afgeblazen vanwege covid. Met Annelies van Wieringen in de rol van dramaturg, heeft Inez Derksen een energieke montagevoorstelling gemaakt vol muziek, zang en dans waarin de actualiteit met thema's als gender, Black Lives Matter en klimaatzorgen wordt

omarmd en performers Kiki van Aubel, Nina-Elisa Euson, Tessa de Lange, Caroline Mgata en Eva van der Post volop putten uit eigen ervaring.

Theaterkrant: 'Stoer in-your-face theater vol achtplussers-empowerment.'

MAATSCHAPPELIJKE WERKING: SINDS SEPTEMBER OOK DE SCHOOL ALS BIOTOOP

Persoonlijk makerschap is ook de kern van onze maatschappelijke werking. Dit lijkt wellicht tegenstrijdig aangezien participerend theatermaken juist van de betrokken makers vraagt om zonder vooropgezet artistiek plan de wijk in te trekken of een school te veroveren en bewoners of leerlingen te ontmoeten en hun verhalen en dromen op te halen. Maar elkaar ontmoeten kan alleen slagen als er gelijkwaardigheid en wederkerigheid is en betrokken makers zichzelf helemaal meenemen in een gesprek en ook hun levensverhaal willen en kunnen delen.

Binnen *ZuidZone* werkt een team relatief jonge theater- en beeldende makers onder supervisie van Inez Derksen en artistieke coördinatie van **Mayke Roels** en matchmaker **Elise de Ruiter** aan uiteenlopende projecten die tot stand komen op basis van participatie van en met de wijk. *VIA ZUID* is in 2022 ingestapt als partner en adviseur als het gaat om nieuw talent dat zich wil verhouden tot participatief theatermaken. Na twee jaar pionieren en om covid-19 heen werken, is er een bredere makerspoule aan *ZuidZone* verbonden en is het pallet uitgebreid met beeldende makers. De zichtbaarheid van *ZuidZone* is versterkt door

afrondende toonmomenten te koppelen en te herhalen. In december 2022 vond met de theaterroute *Hier brandt NOG altijd licht*, gespeeld in tuinen en woonkamers van de flatgemeenschap waar we ons op richten, het eerste grote toonmoment plaats. Het artistiek uitvoerend team is verder versterkt met een parttime productie leider, mede mogelijk gemaakt door de financiële ondersteuning vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie per september 2022. De samenwerking met woningcorporatie ZOWonen is verdiept en er zijn nieuwe partnerschappen in de wijk aan het ontstaan. Mooiste resultaat is dat er inmiddels een groep van dertig ‘wijkmakers’ is ontstaan, een harde kern van betrokken bewoners die voor of achter de schermen volop participeren binnen de uiteenlopende activiteiten van ZuidZone en belangrijke ambassadeurs zijn naar de verdere wijkgemeenschap. De vorm van de artistieke projecten die binnen ZuidZone het licht zien is zeer uiteenlopend en innovatief, van podcasts tot beeldende kunst en van QR-codes op posters in de flats waarmee videobeelden worden gestart tot live theater gespeeld op locatie in de wijk.

Waar het langjarige ZuidZone-traject zich richt op de verbetering van de leefbaarheid van een flatgemeenschap, richt het in 2022 nieuw gestarte project *Artist in School* zich op de leefbaarheid en met name de component mentale gesteldheid van de leerlingen van een middelbare school; het Graaf Huyn College in diezelfde wijk Geleen-Zuid. **Anoek Oostermeijer** en **Mees Walter** zijn na een voorbereidende fase vanaf september 2022 een heel schooljaar lang drie dagen per week aanwezig op het Graaf Huyn College, een school met 1.300 leerlingen en een team van circa 150

docenten en niet-onderwijzend personeel. Een vierde dag wordt benut voor verslaglegging van opgedane kennis en ervaring en (door)ontwikkeling van interventies. Voor Het Laagland was het essentieel dat *Artist in School* in de wijk Geleen-Zuid zou landen zodat we ons netwerk in deze wijk verder konden versterken en onze aandacht vol op beide makersteams konden richten. De directie van Graaf Huyn stond direct open voor de intensieve samenwerking vanuit de ervaring dat de covid-crisis de mentale druk op leerlingen verder heeft opgevoerd. ‘Het concept van *Artist in School* is zo ver wij weten uniek en heeft de potentie om betekenisvol te zijn voor de gehele onderwijswereld.’ aldus rector Roy Janssen. Uiteraard wordt de opbrengst ook gedeeld met het culturele veld. Partners en een groeiende groep belangstellenden worden geïnformeerd tijdens zogeheten inspiratiesessies die op school plaatsvinden, ook is er een partnerbrief waarin Anoek en Mees periodiek verslag doen van hun dagelijkse praktijk. Het project wordt naast door Het Laagland en Graaf Huyn ondersteund door VIA ZUID, de gemeente Sittard-Geleen en Fonds21. Als inhoudelijke partners zijn het lectoraat What Art Knows van Zuyd Hogeschool, Stichting Rutgers en COC Limburg betrokken.

Anoek en Mees hebben een interessante zoektocht achter de rug en hebben hun draai als *Artist in School* inmiddels goed gevonden. Hun kunstenaarsmindset en daarmee per definitie ontregelende aanwezigheid is al een kracht in zichzelf zo blijkt. Naast het welzijn van de leerlingen is er in de eerste maanden ook veel aandacht uitgegaan naar het welzijn van het team. De kopieerruimte van de school is omgetoverd tot *De Receptie van het Gevoel* bemand door Anoek en Mees waar iedereen die om een

ARTIST IN SCHOOL

praatje verleggen zit kan aankloppen. Op basis van die ontmoetingen heeft het duo inmiddels een twintigtal theatrale interventies ontwikkeld die na directe toetsing in de praktijk waar nodig kunnen worden bijgesteld en met name in de mentoruren worden ingezet.

Tot de zomervakantie van 2023 zijn Anoeke en Mees aanwezig op Graaf Huyn, het najaar wordt gebruikt om het onderzoek af te ronden en in een vorm zoals een TedTalk en/of schriftelijke uitgave te delen met zowel het landelijke onderwijsveld als de

culturele sector. En wellicht om het project op Graaf Huyn over te dragen aan een nieuw makersduo. De school is namelijk zo enthousiast over de opbrengst van *Artist in School* dat zij dit graag een schooljaar willen verlengen. Een interessante optie om te onderzoeken wat de inzet van een nieuw duo binnen dezelfde context oplevert. Momenteel worden gesprekken gevoerd met mogelijke nieuwe makers en met reeds betrokken partners om ook de financiering van een nieuwe ronde *Artist in School* te kunnen bewerkstelligen.

Annet

Silke

Belle

Sebas

Marcos

Winston

Nina

Luca

Flip

Bram

Karlijn

Mees

Anoenk

5

TALENT ONTWIKKELING & NIEUWE MAKERS

Het Laagland heeft in 2022 opnieuw stevig ingezet op talentontwikkeling. Deze gezelschapsrol is van groot belang vanuit onze taak om nieuwe makers te ondersteunen in hun ontwikkeling, het artistieke werkklimaat in onze regio te verstevigen en uiteraard ook om ons gezelschap te voorzien van zowel nieuwe artistieke input als de benodigde continuïteit. De artistieke supervisie is steeds in handen van Inez Derksen, Simone Mager tekent voor de begeleiding van de zakelijke ontwikkeling van jonge makers.

In hoofdstuk 4 is bij de artistieke beschrijving van onze activiteiten al een keur aan namen voorbij gekomen van jong en inmiddels meer geroutineerd maker-talent zoals **Belle van Heerikhuizen** dat zich met uiteenlopende voorstellingen en projecten aan Het Laagland heeft verbonden. We maken graag een langere boog met makers en benutten daar waar mogelijk ontwikkelkansen in eigen huis of in connectie met onze culturele partners. Goed voorbeeld daarvan is de jonge regisseur **Silke van Kamp** die bij Het Laagland als regieassistent bij *Gewoon Held* startte, daarna diezelfde rol bij *Kanon-nenvoer* vervulde en vervolgens tekende voor de regie van de klassenvoorstelling *PUSSY* om vervolgens de regie te doen van *Het Sterrehuis*. Voor de regie van de coproductie *EchtNep* met SALLY is bewust gekozen om jong talent in te zetten en zijn **Nina Elisa Euson** en **Winston Ricardo Arnon** aan elkaar gekoppeld. Met het duo **Sebas van der Donk** en **Marcos Valster da Costa Ferreira** heeft Het Laagland al een langere band. In coproductie met Toneelgroep Maastricht ontwikkelden zij zich via de klassenvoorstelling *PUSSY* tot muzikale makers en zetten die lijn met de aanmaak van opvolger *KOSMOS* vanaf december 2022 door. Sebas en Marcos hebben een eigen stichting in oprichting met de productie van jongerenvoorstellingen tot doel. **Karlijn Hamer** en **Bram van Helden** werkten in 2022 een periode samen met Inez Derksen aan de opvolger van de peutervoorstelling

WOOSH! (VoLuMe, première september 2023). Voor de filmregie van *Met Zonder Ballen* tekende **Luca Meisters**, bekend bij Het Laagland doordat zij haar TAM-afstudeer-voorstelling bij ons produceerde en vervolgens regieassistent werd bij *Pippi Powerrrrr*. Luca heeft inmiddels definitief de keuze gemaakt voor het medium film en heeft diverse kortfilms op haar naam staan waarvan *Magma* geselecteerd is voor het filmfestival van Berlijn 2023. Luca schreef het filmscript voor *Met Zonder Ballen* in nauwe samenwerking met **Flip Zonne Zuiderland** die ook in deze filmdocu te zien is.

VIA ZUID is als platform voor talentontwikkeling in de podiumkunsten een primaire partner voor Het Laagland bij het scouten en verbinden van nieuw talent. Deze samenwerking zetten we volop in voor onze sociaal-maatschappelijke werking binnen *ZuidZone* en *Artist in School*. Het participatietraject *ZuidZone* heeft een grote impuls gegeven aan de kansen voor jonge makers om in de eigen regio actief te zijn binnen een sociaal-artistieke werkpraktijk. *ZuidZone* vormt t/m 2025 een continue lijn waaraan makers zich tijdelijk stevig of juist voor een langere periode wat lossier aan kunnen verbinden. Het *ZuidZone*-team is in 2022 verder versterkt met nieuw talent zoals **Sarai Erkens**, **Fran van Gysegem** en **Rubin van Gent** en bestond met **Ilse Geilen**, **Talla Dirkzwager**, **Jantine Fick**, **Rebecca Schoolmeesters**, **Karlijn van**

Sarai

Fran

Rubin

Ilse

Talla

Jantine

Rebecca

Karlijn

Kiki

Sebas

Kruchten, Kiki van Aubel en **Sebas van der Donk** uit al langer voor dit traject actieve makers. Het onderzoek *Artist in School* biedt makersduo **Anoek Oostermeijer** en **Mees Walter** én ons gezelschap een unieke kans om onze feeling met de doelgroep jongeren op ongekende wijze te verdiepen.

MIDCAREER MAKERS

Annelies van Wieringen is een vaste waarde voor Het Laagland. In 2022 was zij als regisseur verbonden aan de theaterversie van *Met Zonder Ballen* en het muzikale vertelconcert *De Notenkraakster*. Met de kleutervoorstelling *Boel Gevoel* maakte zij sinds langere tijd ook een op eigen concept gebaseerde tourneevoorstelling voor Het Laagland. Annelies is ook de dramaturg van *Pippi Powerrrrr* en bij de ontwikkeling van de nieuwe familievoorstelling van Inez Derksen (*Help! Helikopterouders*, première

januari 2024) vervult zij opnieuw deze rol. Annelies richt zich voorts op haar eigen jeugdtheatergezelschap Maanlanders, gevestigd in Gelderland. Helaas konden we afgelopen jaar onze artistieke samenwerking met regisseur **Lennart Monaster** buiten de heropname van *Kanonnenvoer* niet vervolgen aangezien hij herstellende is van een intensieve ziekteperiode. Lennart maakt voor 2023/2024 onze nieuwe kleutervoorstelling *De Grote Gele Graafmachine* in coproductie met Stefan Ernst van SALLY Dansgezelschap Maastricht.

Annelies

Lennart

TALENTONTWIKKELING KINDEREN EN JONGEREN

Theaterwerkplaats Jong Laagland is de plek waar kinderen en jongeren leren theatermaken en spelen. Onder leiding van artistiek coördinator **Renée van de Schoor** repeteren makers **Mayke Roels**, **Dönci Banki** en **Eveline Luiten** wekelijks met kinderen en jongeren in de leeftijd van 8 tot 21 jaar. Zowel de kerstpresentatie als de eindpresentatie in juni onder de naam *Hoogwaterdag* vinden plaats op het grote podium van het Toon Hermans Theater. De Jong Laaglanders zijn essentieel en bekwaam try-out publiek van al onze Laagland-voorstellingen. Jong Laagland werkt met dezelfde thema's als in onze professionele voorstellingen voorbijkomen zodat er inhoudelijke kruisbestuiving ontstaat en het educatieve materiaal

dat wordt ontwikkeld bij onze school- en klassenvoorstellingen al vroegtijdig kan worden getest.

Achter(ge)laten, de jongerenvoorstelling voor *Theater na de Dam*, werd dit jaar opnieuw gemaakt door Dönci Banki, dit keer op een historische locatie in Sittard. De *Theaterontmoeting*, een workshopweekend inclusief overnachting voor Limburgse theaterjongeren van 12 t/m 18 jaar, is in 2022 niet gerealiseerd. Jaargang 2020 en 2021 konden geen doorgang vinden in verband met de maatregelen rond covid waardoor de noodzaak voor een nieuw concept zich opdrong. 2022 is benut om in afstemming met diverse mogelijke partners tot een nieuwe formule te komen. Deze start per 2023 onder de naam *Theater Treffen* in samenwerking met het jongerenplatform WIEK van Toneelgroep Maastricht en theaterschool *De Zuiderlingen* (Maastricht).

6

**VERSLAG
RAAD
VAN
TOEZICHT**

TERUGBLIK 2022

2022 was opnieuw een jaar waarin Het Laagland groot incasservermogen heeft moeten tonen. Directie en team zijn daar opnieuw goed in geslaagd, met sterke producties en een voor deze tijden goed publieksbereik. De financiële positie van Het Laagland is gezond en de bedrijfsvoering goed op orde. Covid-19 is inmiddels niet meer dan een stevige griep, waardoor de continuïteitsparagraaf die in 2020 en 2021 nog moest worden opgenomen dit keer achterwege kon blijven. Covid-19 heeft de afgelopen jaren behoorlijke impact gehad op de werkbelasting van het vaste team en ook zijn sporen achtergelaten bij de betrokken artistieke medewerkers en ZZP-ers. Het Laagland heeft conform fair practice ook in 2022 haar financiële verplichtingen in geval van annuleringen kunnen voldoen en in bredere zin goed voor alle medewerkers gezorgd. De Laagland-directie heeft goede stappen ondernomen om de aanwezigheid van de vertrouwenspersoon, naast MORES, bekend te maken bij alle soorten medewerkers en de gedragsregels zijn meer dan een papieren voorschrift door met regelmaat tijdens team-sessies of bij de start van een nieuwe productie met cast en crew stil te staan bij dit onderwerp.

In februari hebben directie en Raad van Toezicht deelgenomen aan een door UMIO georganiseerde werksessie Cultural Governance. Het bleek zeer nuttig om zonder dwingende agenda te sparren over dit onderwerp. Uit deze werksessie is een aantal aandachtspunten gedestilleerd, zoals de vraag hoe de Raad van Toezicht zich ook actief kan informeren naast de formele informatiestroom vanuit het bestuur. Dat kan onder meer door

rechtstreeks contact te hebben met het personeel, een voornemen dat in 2021 door covid geen doorgang heeft kunnen vinden. In september 2022 heeft een vertegenwoordiging van de RvT uitgebreid met een vertegenwoordiging van het team om tafel gezeten. Centraal stonden de thema's werkdruk, sociale veiligheid en leiderschap. Dit gesprek bevestigde de reeds bestaande indruk dat de Laagland-directie op een respectvolle manier leiding geeft en dat er afdoende actie is ondernomen om werkdruk bespreekbaar te maken en op te lossen. Ander doorgevoerd verbeterpunt is het voor iedere RvT-vergadering agenderen van een governance-aandachtspunt.

In de individuele jaargesprekken met de directie en een vertegenwoordiging van de RvT (september 2022) is een belangrijke constatering gemaakt dat het coachingstraject ter consolidatie van de juiste dynamiek tussen beide directeuren, goed heeft gewerkt en derhalve is afgerond.

De Raad juicht de uitbouw van de maatschappelijk werking van Het Laagland met projecten als *ZuidZone* en *Artist in School* in de eigen regio toe. Met een bijzonder persoonlijke voorstelling als *Met Zonder Ballen* laat Het Laagland meer dan voorheen maatschappelijke relevantie ook op de theatervloer en zelfs op het filmdoek zien, wat ook geldt voor een voorstelling als *Wil je een Snoepje?* dat de angst om te worden ontvoerd als thema heeft. Dat maakt dat we naast de geconstateerde financiële stabiliteit, ook de artistieke koers van Het Laagland als stevig en duurzaam beoordelen.

In mei 2022 hebben we door haar onvoorziene verhuizing afscheid genomen van onze voorzitter Marlea Kogeldans. Hoewel de capaciteiten voor de voorzittersrol binnen de Raad ruim voorhanden zijn, maakt de verwachte intensievere tijdsinvestering dat er intern helaas geen animo is om deze rol te vervullen. Het voorzitterschap wordt sindsdien waargenomen door ondergetekende. Sindsdien zijn er meerdere gesprekken gevoerd met mogelijke kandidaten, waarbij toch steeds moverende redenen speelden om niet wederzijds ja te zeggen. Het feit dat het een onbezoldigde functie betreft, blijkt bij de invulling van deze post een belangrijk knelpunt.

In juni 2022 is Margreet Vriesema afgetreden als RvT-lid en is zodoende uitsluitend als vertrouwenspersoon voor Het Laagland actief. Dit is in lijn met de aanbevelingen van onder meer de NAPK over sociale veiligheid op de werkvloer. De Raad ziet dat het beleid op dit terrein verder is ontwikkeld zoals ook blijkt uit de eerste jaarrapportage die door de vertrouwenspersoon is uitgebracht. Margreet Vriesema en Marlea Kogeldans zijn in juni 2022 uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel. De leden van de Raad van Toezicht verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

VERGADERFREQUENTIE EN SPECIFIEKE ONDERWERPEN

Bestuur en directie zijn in 2022 vijf keer ter vergadering bijeengekomen (te weten op 9 maart, 18 mei, 22 juni, 28 september en 7 december). Deze bijeenkomsten hebben live op Het Laagland in Sittard-Geleen plaatsgevonden. De vergadering van 9 maart stond grotendeels in het teken van het vaststellen van de jaarrekening 2021, voorafgegaan door een voorbereidende zoombijeenkomst met de financiële commissie in aanwezigheid van de accountant, de algemeen directeur en de senior medewerker financiën. De vergadering van 18 mei is vooral gewijd aan het plotse vertrek van onze voorzitter en de vraag hoe deze ontstane vacature in te vullen. Naast de thema's sociale veiligheid en diversiteitsbeleid, is ter vergadering meermaals stilgestaan bij de impact van de mogelijke samenwerking tussen 'huisbaas' Toon Hermans Theater en Parkstad Limburg Theaters en de toekomstige koers van Het Laagland in het licht van de naderende nieuwe Kunstenplanperiode 2025/2028.

Namens de Raad van Toezicht van Stichting Het Laagland

Dorine Cremers, waarnemend voorzitter

Samenstelling Raad van Toezicht, (neven)activiteiten en rooster van aftreden

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V/X	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM AFTREDEN ²	TERMIJN (NEVEN)FUNCTIES	
Dielbandhoesing-Kogeldans	M.E.L. Marlea	V	1958	voorzitter	06-05-2021	17-05-2022	1	<u>Voorzitter Adviesraad Sociaal Domein B&W Gemeente Venlo</u> Expert lid en Adviseur Psychotrauma Expert Group Impact/Stichting Arq Diemen
Cremers	D.G.P. Dorine	V	1965	waarnemend voorzitter	10-11-2016	08-11-2025	2	<u>Algemeen directeur-bestuurder Stichting Schippers&VanGucht</u> Lid RVT Festival Karavaan
Vriesema-Abels	C.R.M.G. Margreet	V	1957	lid vertrouwenspersoon	30-10-2017	22-06-2022	1	<u>Seniordocent De Nieuwste Pabo</u> Bestuurslid LOPON2
Dovermann	A.C.M. Anke	V	1980	lid financiële commissie	20-09-2018	19-03-2023	1	<u>Business Controller Stichting Radar</u>
Bahadin	R Riza	M	1988	lid financiële commissie	01-11-2019	01-05-2024	1	<u>Adviseur Financieel Management Gemeente Roermond</u>
Dekkers	M.M. Miranda	V	1967	lid	06-05-2021	05-11-2026	1	<u>Directeur Jeugdbescherming Brabant (tot 1 oktober 2022)</u> Lid RvT Care4Kids Lid RvC Woningbelang
El Khader	O. Omar	M	1976	lid	06-05-2021	05-11-2026	1	<u>Coördinator Werkgeversbenadering Provincie Noord-Brabant</u>

² In de statuten van Stichting Het Laagland is vastgelegd dat de leden van de Raad van Toezicht elke 4,5 jaar aftreden en tweemaal herbenoemd kunnen worden. Voor de directieleden/bestuurders is geen maximale termijn vastgelegd.

Marlea Kogeldans

Dorine Cremers

Riza Bahadin

Anke Dovermann

Margreet Vriesema

Omar El Khader

Miranda Dekkers

Fotografie Het Laagland: Joost Milde

Rapport inzake de jaarrekening

2022

van

Stichting Het Laagland

Postbus 133

6130 AC Sittard

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130 AC SITTARD

Sittard, 20 april 2023

Geachte Raad,

OPDRACHT

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening over 2022 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd. Bij deze jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring afgegeven, opgenomen onder de overige gegevens.

Inhoudsopgave

1. Jaarrekening	4
Balans	5
Functionele exploitatierekening	7
Kasstroomoverzicht	9
2. Toelichting op de jaarrekening	10
1. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	11
2. Toelichting op de balans	12
3. Toelichting op de functionele exploitatierekening	15
4. Specificaties lonen en fte's	21
3. Overige gegevens	22
Prestatieoverzicht	23
Controleverklaring	24
Ondertekening directie en Raad van Toezicht	28

1. Jaarrekening

BALANS

ACTIVA	<u>2022</u>	<u>2021</u>
VASTE ACTIVA		
<u>Materiële vaste activa</u>		
Verbouwing	1.426	2.204
Inventaris en inrichting	15.867	16.204
Andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>1.077</u>	<u>2</u>
	<u>18.369</u>	<u>18.410</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
<u>Vorderingen</u>		
Op debiteuren	24.587	59.413
Belastingen en premies sociale verzekeringen	20.091	21.531
Overlopende activa	<u>36.755</u>	<u>34.557</u>
	<u>81.433</u>	<u>115.501</u>
<u>Liquide middelen</u>	<u>638.137</u>	<u>525.231</u>
	<u>719.570</u>	<u>640.732</u>
	<u>737.939</u>	<u>659.141</u>

20 APR. 2023

Voor waarmerkingsdoeleinden

PASSIVA	<u>2022</u>	<u>2021</u>
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	219.183	174.561
Bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	55.000	130.000
Bestemmingsreserve covid19	80.000	80.000
Bestemmingsreserve automatisering	13.500	19.000
Bestemmingsreserve filmversie Met zonder ballen	0	28.618
	<u>367.683</u>	<u>432.178</u>
 KORTLOPENDE SCHULDEN (Ten hoogste 1 jaar)		
Schulden aan leveranciers	119.196	85.004
Belastingen en premies sociale verzekeringen	56.410	21.412
Subsidieverstrekkingen	111.500	45.000
Overlopende passiva	83.151	75.547
	<u>370.256</u>	<u>226.963</u>
	 <u>737.939</u>	 <u>659.141</u>

20 APR. 2023

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

BATEN	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
<u>Eigen inkomsten</u>			
1. Publieksinkomsten binnenland (2+3+4+5)	136.898	151.465	71.069
2. Recette	23.701	45.235	12.596
3. Uitkoop	109.056	106.230	58.473
4. Partage	3.900	0	0
5. Overige publieksinkomsten	241	0	0
6. Publieksinkomsten buitenland	6.850	16.460	2.970
7. Totale publieksinkomsten (1+6)	143.748	167.925	74.039
8. Sponsorinkomsten	0	5.000	0
9. Vergoedingen coproducent	79.788	69.437	141.074
10. Overige directe inkomsten	53.017	40.925	39.997
11. Totaal overige directe inkomsten (8+9+10)	132.805	115.362	181.071
12. Totaal directe inkomsten (7+11)	276.553	283.287	255.109
13. Indirecte inkomsten	1.981	0	2.090
14. Private middelen – particulieren/vriendenverenigingen	0	0	0
15. Private middelen – bedrijven	0	0	0
16. Private middelen – private fondsen	92.750	72.000	32.750
17. Private middelen – goede doelenloterijen	0	0	0
18. Totale bijdragen uit private middelen (14+15+16+17)	92.750	72.000	32.750
19. Totaal eigen inkomsten (12+13+18)	371.284	355.287	289.949
20. Baten in natura	0	0	0
<u>Subsidies</u>			
21. Totaal structureel OCW	894.828	862.806	862.806
22. Totaal structureel Provincie	395.021	394.208	388.800
23. Totaal structureel Gemeente	50.000	0	50.000
24. Totaal structureel publieke subsidie overig	0	0	0
25. Totaal structurele subsidies (21+22+23+24)	1.339.849	1.257.014	1.301.606
26. Incidentele publieke subsidies	65.700	50.000	113.900
27. Totaal subsidies (25+26)	1.405.549	1.307.014	1.415.506
Totale baten (19+20+27)	1.776.833	1.662.301	1.705.455

20 APR. 2023

LASTEN	<u>Realisatie 2022</u>	<u>Begroting 2022</u>	<u>Realisatie 2021</u>
<u>Beheerlasten</u>			
1. Beheerlasten materieel	206.447	174.930	172.865
2. Beheerlasten personeel	208.984	209.716	180.812
3. Totale beheerlasten (1+2)	<u>415.431</u>	<u>384.646</u>	<u>353.677</u>
<u>Activiteitenlasten</u>			
4. Activiteitenlasten materieel	249.059	246.902	194.105
5. Activiteitenlasten personeel	1.171.314	1.132.582	1.125.856
6. Totale activiteitenlasten (4+5)	<u>1.420.373</u>	<u>1.379.483</u>	<u>1.319.961</u>
Totale lasten (3+6)	<u>-1.835.804</u>	<u>-1.764.129</u>	<u>-1.673.637</u>
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING	-58.971	-101.828	31.818
Saldo rentebaten en –lasten	-5.524	-3.500	-3.200
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>-64.495</u>	<u>-105.328</u>	<u>28.618</u>
<u>Resultaatbestemming</u>			
Algemene reserve	44.622		0
Bestemmingsreserves	-109.117		28.618
Totaal resultaatbestemming	<u>-64.495</u>		<u>28.618</u>

20 APR. 2023

KASSTROOMOVERZICHT

<u>KASSTROOMOVERZICHT</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
<u>I. Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatieresultaat	-64.495	28.618
Afschrijvingen materiële vaste activa	6.365	2.053
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	<u>-58.130</u>	<u>30.670</u>
Mutatie vorderingen	34.068	-44.421
Mutatie kortlopende schulden	143.293	50.876
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>119.231</u>	<u>37.125</u>
<u>II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa	-6.325	-16.204
Desinvesteringen materiële vaste activa	0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-6.325</u>	<u>-16.204</u>
<u>Mutatie liquide middelen I + II</u>	<u>112.906</u>	<u>20.920</u>
	<u>2020</u>	<u>2021</u>
Liquide middelen einde boekjaar	638.137	525.231
Liquide middelen begin boekjaar	-525.231	-504.310
Mutatie liquide middelen	<u>112.906</u>	<u>20.920</u>

20 APR. 2023

2. Toelichting op de jaarrekening

20 APR. 2023

1. GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

1.1 DOEL

De stichting heeft ten doel:

Het mogelijk maken van theaterproducties voornamelijk gericht op jeugd en jongeren, alsmede het artistieke werk te onderwijzen, te ontwikkelen, te publiceren, doen vertonen of ten gehore brengen en al hetgeen daarmee verband houdt en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting beoogt niet het maken van winst.

1.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

In hoofdlijnen worden de volgende grondslagen gehanteerd:

Algemeen

- de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig RJ 640;
- tenzij anders vermeld zijn alle activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden;
- De in kolom *begroting 2022* opgenomen cijfers betreffen de begroting 2022 zoals ingediend in oktober 2021 bij de Provincie Limburg.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

- materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, verminderd met de toegepaste afschrijvingen;
- materiële vaste activa worden afgeschreven met een vast percentage van de verkrijgingsprijs, gebaseerd op de geraamde economische levensduur, tenzij een onvoorziene daling van de bedrijfswaarde aanleiding geeft tot extra afschrijvingen;
- vorderingen op debiteuren zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, rekening houdend met een volgens de statische methode bepaalde voorziening voor oninbaarheid;

Waarderingsgrondslagen voor de resultaatsbepaling

- als omzet wordt verantwoord de opbrengst van de verkochte en geleverde goederen en diensten en de op het boekjaar betrekking hebbende subsidies;
- met uitzondering van de voorbereidings- en de repetitiekosten worden de productiekosten ten laste van het boekjaar gebracht waarin voorstellingen worden gespeeld;
- de overige kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee verband houdende opbrengsten in aanmerking worden genomen;

Voor waarmedingsdoeleinden

Voor waarmeding:

2. TOELICHTING OP DE BALANS

2.1 MATERIËLE VASTE ACTIVA	Verbouwing	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfs- middelen
	_____	_____	_____
Boekwaarde per 1 januari	2.203	16.204	2
Aanschaffen boekjaar	0	5.219	1.106
Afschrijvingen	-778	-5.557	-30
Boekwaarde per 31 december	<u>1.426</u>	<u>15.867</u>	<u>1.077</u>
Totale aanschafwaarde	7.778	29.802	108.227
Cumulatieve afschrijvingen	-6.352	-13.936	-107.152
Boekwaarde per 31 december	<u>1.426</u>	<u>15.867</u>	<u>1.075</u>
		2022	2021
		_____	_____
Boekwaarde per 1 januari		18.409	4.258
Aanschaffen boekjaar		6.325	16.204
Afschrijvingen (10-20%)		-6.365	-2.053
Boekwaarde per 31 december		<u>18.369</u>	<u>18.409</u>
		145.808	139.483
Totale aanschafwaarde		-127.438	-121.072
Cumulatieve afschrijvingen		<u>18.369</u>	<u>18.410</u>
Boekwaarde per 31 december		<u>18.369</u>	<u>18.410</u>
2.2 DEBITEUREN			
Saldo uitstaande debiteuren		24.587	59.413
Voorziening dubieuze debiteuren		0	0
		<u>24.587</u>	<u>59.413</u>
2.3 VORDERINGEN BELASTINGEN EN PREMIËS SOCIALE VERZEKERINGEN			
Omzetbelasting		<u>20.091</u>	<u>21.531</u>
2.4 OVERLOPENDE ACTIVA			
Te ontvangen inzake producties		15.000	17.000
Te vorderen Zomerzone		5.803	5.803
Waarborgsommen		4.673	2.833
Vooruitbetaalde kosten		12.989	4.428
Kruisposten		-1.710	4.493
		<u>36.755</u>	<u>34.557</u>

20 APR. 2023

Voor waarmerking:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
2.5 LIQUIDE MIDDELEN		
Kas	0	204
Banken r.c.	568.070	394.936
Bank, zakelijke spaarrekening	<u>70.067</u>	<u>130.091</u>
	<u><u>638.137</u></u>	<u><u>525.231</u></u>
2.6 ALGEMENE RESERVE		
Stand per 1 januari	174.561	174.561
Exploitatiesaldo boekjaar	-64.495	28.618
Van bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	75.000	75.000
Naar bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	0	-75.000
Naar bestemmingsreserve filmversie Met zonder ballen	0	-28.618
Van bestemmingsreserve MZB	28.618	0
Van bestemmingsreserve automatisering	5.500	0
Stand per 31 december	<u><u>219.183</u></u>	<u><u>174.561</u></u>
2.7 BESTEMMINGSRESERVE LOCATIEPROJECTEN & MAATSCHAPPELIJKE WERKING		
Stand per 1 januari	130.000	130.000
Onttrekking bestemming Cinema Royal	0	-75.000
Bestemming Sterrehuis	0	75.000
Onttrekking bestemming Sterrehuis	-75.000	0
Stand per 31 december	<u><u>55.000</u></u>	<u><u>130.000</u></u>
2.8 BESTEMMINGSRESERVE COVID19		
Stand per 1 januari	80.000	80.000
Mutatie huidig boekjaar	0	0
Stand per 31 december	<u><u>80.000</u></u>	<u><u>80.000</u></u>
2.9 BESTEMMINGSRESERVE AUTOMATISERING		
Stand per 1 januari	19.000	19.000
Mutatie huidig boekjaar	-5.500	0
Stand per 31 december	<u><u>13.500</u></u>	<u><u>19.000</u></u>
2.10 BESTEMMINGSRESERVE FILMVERSIE MET ZONDER BALLEEN		
Stand per 1 januari	28.618	0
Mutatie huidig boekjaar	-28.618	28.618
Stand per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>28.618</u></u>

 20 APR. 2023

	2022	2021
2.11 SCHULDEN BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN		
Loonbelasting en gerelateerde heffingen	18.666	20.425
Pensioenpremies	37.744	987
	<u>56.410</u>	<u>21.412</u>
2.12 SUBSIDIEVERSTREKKERS		
Provincie Limburg vooruit ontvangen projectsubsidie 2021	15.000	15.000
VSB fonds vooruit ontvangen inzake ZuidZone	0	30.000
Fonds Cultuurparticipatie vooruit ontvangen inzake ZuidZOne	72.500	0
Gemeente Sittard-Geleen vooruit ontvangen inzake Artists in School	24.000	0
	<u>111.500</u>	<u>45.000</u>
2.13 OVERLOPENDE PASSIVA		
Vooruit ontvangen bijdragen	20.847	15.241
Reservering voor vakantiegeld	29.349	22.585
Reservering niet-gebruikte vakantiedagen	0	10.000
Te betalen kosten	23.905	19.221
Accountantskosten	9.050	8.500
	<u>83.151</u>	<u>75.547</u>

2.14 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Over de kunstenplanperiode 2021-2024 is door het Ministerie van OCW een subsidie toegekend van € 3.381.416 te verhogen met de arbeidskosten- en prijsontwikkeling.

Door de Provincie Limburg is over genoemde kunstenplanperiode een subsidie toegekend van maximaal € 1.555.200.

De ruimte binnen de schouwburg wordt gehuurd van de gemeente Sittard-Geleen. De huurprijs bedraagt vanaf 2022 circa € 49.500 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Tevens worden twee eengezinswoningen en een opslagruimte gehuurd, de gezamenlijke huurprijs is circa € 30.000 per jaar.

20 APR. 2023

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

3. TOELICHTING OP DE FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
3.1 OVERIGE DIRECTE INKOMSTEN			
Workshops en deelnemersbijdragen	20.837	12.925	10.795
Bijdrage ZOwonen aan Zuidzone	30.084	28.000	26.793
Overige directe inkomsten	2.096	0	2.409
	<u>53.017</u>	<u>40.925</u>	<u>39.997</u>
3.2 INDIRECTE INKOMSTEN			
Overige opbrengsten	<u>1.981</u>	<u>0</u>	<u>2.090</u>
3.3 PRIVATE MIDDELEN / PRIVATE FONDSEN			
Stichting Theater na de Dam	2.500		
Stichting Stolpersteine	2.750		
Jan en Clara Nijssen fonds t.b.v. ZuidZone	10.000		
Fonds Cultuurparticipatie t.b.v. ZuidZone	40.000		
VSB Fonds inzake Zuidzone	30.000		
Norma fonds t.b.v. Artists in School	5.000		
Stichting Janivo t.b.v. Our life in color	2.500		
	<u>92.750</u>		
3.4 INCIDENTELE PUBLIEKE SUBSIDIES			
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	<u>65.700</u>	<u>50.000</u>	<u>113.900</u>
Waarvan			
OCW aanvullend steunpakket covid19 RAOCCC	53.700		
Gemeente Sittard-Geleen t.b.v. Artists in School	12.000		
	<u>65.700</u>		

20 APR. 2023

Voor waarmerkingsdoeleinden

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
3.5 BEHEERSLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Personeelslasten per onderdeel</u>			
Directie (1,0/1,0/1,0 FTE)	107.438	102.652	100.345
Ziekengeld directie	0	0	-5.473
Financiële administratie (1,08/1,0/1,02 FTE)	75.447	69.268	69.387
Ziekengeld financiële administratie	0	0	-450
Secretariaat (0,13/0,7/0,7 FTE)	21.107	28.546	31.737
Ziekengeld secretariaat	-344		-22.371
	<u>203.647</u>	<u>200.466</u>	<u>173.175</u>
<u>Overige Personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfskosten	4.007	7.500	3.192
Scholing	6.147	1.500	4.020
Overige	182	250	425
	<u>10.336</u>	<u>9.250</u>	<u>7.637</u>
<u>Niet-opgenomen verlof</u>	<u>-5.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal beheerslasten personeel	<u>208.984</u>	<u>209.716</u>	<u>180.812</u>

20 APR. 2023

Voor waarmerkingsdoeleinden

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
3.7 ACTIVITEITENLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Artistieke leiding</u>			
- vast personeel (1,0/1,0/1,0 FTE)	103.402	102.652	97.991
	<u>103.402</u>	<u>102.652</u>	<u>97.991</u>
<u>Uitvoerend personeel</u>			
Inspiciënten/technici			
vast personeel (0,0/0,0/0,0 FTE)	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Overig personeel</u>			
Vast personeel (3,63/4,10/3,74 FTE)	222.397	239.976	222.911
ziekengeld overig vast personeel	-6.205	0	-14.378
	<u>216.191</u>	<u>239.976</u>	<u>208.533</u>
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	6.071	5.000	5.329
Séjours	108	0	37
Scholing	3.463	2.500	6.282
Overige	5.676	3.750	5.822
	<u>15.319</u>	<u>11.250</u>	<u>17.469</u>
<u>Niet-opgenomen verlof</u>	<u>-5.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal activiteitenlasten personeel vast	<u>329.912</u>	<u>353.878</u>	<u>323.993</u>

20 APR. 2023

Voor waarmarkingsdoeleinden

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
<u>Tijdelijk contract</u>			
<u>Artistiek kader tijdelijk (regisseurs, dramaturgen, etc.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (0,24/0,39/0,39 FTE)</i>	12.748	21.877	25.888
<u>Uitvoerend personeel tijdelijk (acteurs, technici, etc.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (4,75/4,63/5,15FTE)</i>	287.400	301.775	277.800
	287.400	301.775	277.800
<u>Overige personeel (tijdelijk)</u>			
<i>marketing/productie/matchmaking (2,18/2,00/1,28 FTE)</i>	119.021	114.326	75.623
<i>ziekengeld marketing/productie/matchmaking</i>	0	0	-2.973
<i>stagiaires (0,65/3,00/1,79 FTE)</i>	2.870	11.000	7.849
	121.892	125.326	80.499
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	6.071	5.000	5.329
Séjours	108	0	37
Scholing	3.463	2.500	6.282
Overige	5.676	3.750	5.822
Vrijval verzuimverzekering verleden	0	0	0
	15.319	11.250	17.469
Totaal activiteitenlasten personeel tijdelijk	437.358	460.228	401.656
<u>Inhuur</u>			
Regisseurs, choreografen, artistieke medewerkers	238.738	234.340	237.624
Uitvoerend personeel/inspiciënten/technici	98.054	47.065	124.514
Overig personeel	67.251	37.070	38.069
	404.044	318.475	400.207
Totaal activiteitenlasten personeel (tijdelijk + vast)	1.171.314	1.132.581	1.125.856

20 APR. 2023

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
3.8 ACTIVITEITENLASTEN MATERIEEL			
<u>Vorbereiding</u>			
Overige voorbereidingskosten	43.604	53.220	64.631
<u>Uitvoering</u>			
Overige uitvoeringskosten	153.191	143.682	94.073
<u>Specifieke publiciteit</u>			
Publiciteit producties/voorstellingen	52.264	50.000	35.400
Totaal	249.059	246.902	194.105
3.9 SALDO RENTEBATEN EN –LASTEN			
Bankrente, baten	0	0	0
Bankrente en -kosten	-5.524	-3500	-3.200
	-5.524	-3500	-3.200

20 APR. 2023

4. SPECIFICATIES LONEN EN FTE'S

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
4.1 OVERZICHT LONEN EN SALARISSEN			
Lonen en salarissen	728.736	772.987	686.416
Sociale lasten	127.953	135.722	104.087
Pensioenlasten	78.591	83.363	73.383
	<u>935.280</u>	<u>992.072</u>	<u>863.886</u>

	Huidig boekjaar		Begroting		Vorig boekjaar	
	€	fte	€	fte	€	fte
4.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS						
<i>Specificatie personeelslasten</i>						
1. Waarvan vast contract	523.240	6,83	543.094	7,80	479.699	7,44
2. Waarvan tijdelijk contract	422.039	7,82	448.978	10,02	384.187	8,62
3. Waarvan inhuur	404.044		318.475		400.207	
4. Personeelslasten totaal (1+2+3)	1.349.323	14,65	1.310.547	17,82	1.264.093	16,06
Vrijwilligers	Aantal		Aantal		Aantal	
5. Vrijwilligers: fte	0,21		0,41		0,49	
6. Vrijwilligers: Personen	9		14		14	

4.3 GEGEVENS WNT

Naam	S.C.A. Mager	I.M. Zuiderland-Derksen
Functie	Algemeen directeur/bestuurder	Artistiek directeur/bestuurder
Duur dienstverband	Januari t/m december	Januari t/m december
Omvang dienstverband in fte	1	1
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	Echte	Echte
Individueel WNT-maximum	€ 216.000	€ 216.000
Beloning	€ 82.587	€ 78.963
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Beloning betaalbaar op termijn	€ 10.259	€ 10.259
Totale bezoldiging	<u>92.846</u>	<u>€ 89.222</u>

20 APR. 2023

3. Overige gegevens

Voor waarmerkingsdoeleinden

PRESTATIEOVERZICHT

	Begroot		Realisatie	
	2021	2024	2022	2021
PRODUCTIES	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1. Grote zaal	1	0	1	0
2. Midden en kleine zaal	10	10	12	9
3. Online producties	0	0	0	6
4. Totaal producties	11	10	13	15

VOORSTELLINGEN	Vorst.	Bezoek	Vorst.	Bezoek	Vorst.	Bezoek	Vorst.	Bezoek
<i>Reguliere voorstellingen</i>								
5. Standplaats	29	4.760	28	3.435	24	1.321	10	721
6. Buiten standplaats	66	8.060	74	9.500	87	8.424	50	3.308
7. Buitenland	12	1.680	10	1.470	4	333	2	308
8. Online	0	0	0	0	1	244	10	320.392
9. Regulier totaal (5+6+7+8)	107	14.500	112	14.405	116	10.322	72	324.729
<i>Specificatie bezoekers regulier</i>								
10. Waarvan gratis zaal		1.350		1.330		974		961
11. Waarvan gratis online		0		0		0		320.342
12. Waarvan betaald zaal		13.150		13.075		9.069		3.376
13. Waarvan betaald online		0		0		244		50
14. Totaal reguliere vst		14.500		14.405		10.287		324.729
<i>Schoolgebonden vst.</i>								
15. Zaal (niet online)	254	20.647	302	21.096	216	14.290	125	7.390
16. Online	0	0	0	0	0	0	5	150
17. Totaal schoolgebonden	254	20.647	302	21.096	216	14.290	130	7.540
18. Totaal vst. en bezoekers	361	35.147	414	35.501	332	24.612	202	332.269

20 APR. 2023

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

Aan: Raad van Toezicht
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130AC Sittard

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Laagland op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2022-2024 en het controleprotocol Wet Normering Topinkomens 2022.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

20 APR. 2023

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Laagland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen subsidieperiode 2021-2024.

20 APR. 2023

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2032-2024. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2022-2024

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

20 APR. 2023

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verder zijn wij van oordeel dat is voldaan aan de geldende voorwaarden en verplichtingen zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking van de Provincie Limburg van 2 december 2020, kenmerk 2020/48893 en het controleprotocol eindverantwoording verleende subsidies Provincie Limburg.

Geleen, 20 april 2023

Hoogachtend,
Audit Service Plus B.V.

drs. D.J.H.L. Daemen RA

20 APR. 2023

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2022-2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle- informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

